

ОБҐРУНТУВАННЯ ДИЗАЙНУ ЯК ТВОРЧОЇ ПРОЕКТНО-ХУДОЖНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вітчинкіна К.О., викладач кафедри УДПМ та графіки

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

Анотація. У статті розглядаються різні підходи до визначення сутності дизайну, як наукової категорії та дається обґрунтування дизайну, як творчої проектно-художньої діяльності.

Ключові слова: дизайн, творча діяльність, творча активність, проектна діяльність.
Аннотация. Витчинкина Е.А. Обоснование дизайна как творческой проектно-художественной деятельности. В статье рассматриваются различные подходы к определению дизайна, как научной категории и дается обоснование дизайна, как творческой проектно-художественной деятельности.

Ключевые слова: дизайн, творческая деятельность, творческая активность, проектная деятельность.

Annotation. Vitchinkina K.O. Substantiation of design as creative design-artistic activity. Different approaches are considered in article to determination of the design, as scientific category and is given motivation of the design, as creative design-artistic activity.

Key words: design, creative activity, activity, design activity.

Постановка проблеми. Майстерність дизайнера, як синтез теоретичних знань і високорозвинених практичних умінь, проявляється через творчість і втілюється в ній. Формування і розвиток творчої активності у майбутніх дизайнерів – один з шляхів удосконалення підготовки висококваліфікованих фахівців, які творчо ставляться до своєї роботи і здатні підняти на рівень провідних країн світу національну систему професійної освіти України. А звідси постає **актуальна** потреба обґрунтування дизайну, як творчої діяльності.

Саме тому **мета** статті розглянути різні підходи до визначення сутності «дизайну» та обґрунтувати дизайн як творчу проектно-художню діяльність.

Аналіз останніх досліджень. До визначення сутності «дизайну» як наукової категорії у своїх працях зверталися такі науковці, як Н.П. Валькова, В.Л. Глазичев, О.П. Голікова, Ю.О. Грабовенко, В.Я. Даниленко, А.Г. Дмитрук, Є.П. Зенкевич, Л.М. Кулеєва, Є.М. Лазарев, Т. Малдонадо, С.М. Михайлов, В.І. Михайленко, А.С. Москаєва, Л.А. Соловйов, Ю.Б. Соловйов, Т.А. Шевчук.

Існують багато підходів до визначення терміну «дизайн», перелічимо деякі з них, найбільш розповсюджені:

- дизайн розглядається як вид людської діяльності (Н.П. Валькова, В.Л. Глазичев, О.П. Голікова, Ю.О. Грабовенко, В.Я. Даниленко, А.Г. Дмитрук, Є.П. Зенкевич, Л.М. Кулеєва, Є.М. Лазарев, С.М. Михайлов, В.І. Михайленко, С. Москаєва, Л.А. Соловйов, Ю.Б. Соловйов, Т.А. Шевчук);
- дизайн розглядається як результат діяльності (В.Л. Глазичев, А.С. Москаєва, Є.П. Зенкевич);
- дизайн розглядається як творча активність (Т. Малдонадо).

Результати досліджень. Такі науковці як, Н.П. Валькова, В.Л. Глазичев, О.П. Голікова, Ю.О. Грабовенко, В.Я. Даниленко, А.Г. Дмитрук, Є.П. Зенкевич, Л.М. Кулеєва, Є.М. Лазарев, С.М. Михайлов, В.І. Михайленко, С. Москаєва, Л.А. Соловйов, Ю.Б. Соловйов, Т.А. Шевчук, розглядають дизайн як вид людської діяльності.

Так, С.М. Михайлов та Л.М. Кулеєва зауважують, що в професійному розумінні дизайн означає проектно-художню діяльність по розробці промислових виробів з високими споживчими та естетичними якостями, діяльність по організації комфортного для людини предметного середовища – жилого, виробничого, соціально-культурного./1/

А.Г. Дмитрук визначає дизайн як творчу діяльність з художнього конструювання (проектування) промислових виробів у відповідності до законів краси та функціональності. Він зауважує, що дизайн – це діяльність по гармонізації відношень предметного світу та людини, створення предметного світу відповідно до міри людини та міри явищ предметного світу./2/

Ю.Б. Соловйов визначає дизайн, як галузь художньо-конструкторської діяльності в промисловості, теорією цієї діяльності є технічна естетика, методом проектування – художнє конструювання, результатом – промислові вироби, які пройшли художньо-конструкторську розробку й утворюють разом з архітектурою штучно створене предметне середовище. Він зауважує, що впровадження принципів технічної естетики та методів художнього конструювання в першу чергу спрямовано на задоволення матеріальних та духовних потреб людини, на гуманізацію та естетизацію оточуючого людину предметного середовища. /3/

Н.А. Глухих пише: «Дизайн – вид діяльності, пов’язаний з проектуванням предметного світу»./4, с.146/

О.П. Голікова, Т.А. Шевчук вважають, що дизайн – це специфічна проектна діяльність, що сполучає художньо-предметну творчість та інженерну практику. Об’єктом дизайнерської діяльності може бути все – від конкретних предметів до віртуального простору. Задача дизайнера, на відміну від художника, створити щось не тільки красиве, але й функціональне./5/

В.Я. Даниленко пише: «Дизайн — вид діяльності, що пов’язаний із проектуванням предметного світу. Метою цієї діяльності є формування гармонійного предметного середовища, яке задовольняє потреби людини./6, с.49/

А.С. Москаєва, Є.П. Зенкевич у своїй статті до «Великої радянської енциклопедії» пишуть: «дизайн, термін, який означає вид діяльності по проектуванню предметного світу»./7, с.252/

В.Л. Глазичев при визначенні терміну «дизайн» спирається на визначення, прийняте в 1964 році міжнародним семінаром по дизайнерській освіті в Брюгге, вважаючи, що саме це визначення відрізняється найбільшою чіткістю: «Дизайн – це творча діяльність, метою якої є визначення формальних якостей промислових виробів. Ці якості включають й зовнішні риси виробу, але головним чином ті структурні та функціональні взаємозв'язки, які перетворюють вироб на єдине ціле як з точки зору споживача, так й з точки зору виробника»./8/

Таким чином ми можемо зауважити, що дизайн являє собою творчу (А.Г. Дмитрук) проектно-художню діяльність (С.М. Михайлов та Л.М. Кулеєва), що пов'язана з проектуванням предметного світу (В.Я. Даниленко, О.П. Голікова, Н.А. Глухих, Т.А. Шевчук).

Такі науковці, як В.Л. Глазичев, А.С. Москаєва, Є.П. Зенкевич визначають дизайн не тільки як вид діяльності, але і як результат діяльності.

Так В.Л. Глазичев зауважує що досить часто «дизайн» означає власне діяльність художників в промисловості, але значно частіше — продукт цієї діяльності (річ або система речей), а іноді — область організації діяльності, узятую за ціле. В деяких випадках, на його думку, «дизайн» трактується надзвичайно широко й далеко виходить за межі позначення діяльності художника з вирішення задач промислового виробництва./8/

А.С. Москаєва, Є.П. Зенкевич у своїй статті до «Великої радянської енциклопедії» зауважують, що слово «дизайн» використовується також для позначення результату проектної діяльності (наприклад в таких словосполученнях, як «дизайн речі», «дизайн автомобіля»)./7/

До третього підходу до визначення терміну «дизайн» належить визначення запропоноване Т. Малдонадо, який визначає дизайн як творчу активність, мета якої – покращувати зовнішні достоїнства об'єктів, вироблених в промисловості./5;9;10/

Таким чином на основі аналізу літератури, ми можемо зазначити, що немає єдиної точки зору на визначення терміну «дизайн».

Ми можемо зауважити, що на нашу думку, термін «дизайн» означає творчу проектно-художню діяльність пов'язану з проектуванням предметного світу, метою якої є формування гармонійного предметного середовища, яке задовольняє потреби людини.

Такі науковці, як О.І. Генісаретський, Л.М. Кулеєва, С.М. Михайлов, Г.П. Щедровицький, зауважують, що дизайн, як вид людської діяльності, являє собою багатогранне й складне явище.

С.М. Михайлов, Л.М. Кулеєва зауважують, що сьогодні дизайн – це комплексна міждисциплінарна проектно-художня діяльність, інтегруюча природничонаукові, технічні, гуманітарні знання, інженерне та художнє мислення, спрямована на формування на промисловій основі предметного світу в надзвичайно великій «зоні контакту» його з людиною в усіх без винятку сферах життєдіяльності./1/

О.І. Генісаретський та Г.П. Щедровицький зауважують: «Практика дизайнерської роботи поєднує різноманітні елементи соціальної дійсності й

повинна враховувати дуже різномірні вимоги, що йдуть від людини, її культурних цінностей та естетичних відносин, від діяльності споживання речей, її часових та інших рамок, від виробництва з його технічними й технологічними вимогами, від особливостей організації проектувальної роботи». /11/

На їх думку дизайн знаходиться в одному рядку з наукою як виробництвом ідеальних предметів, наукових знань та систем знань, навчанням та вихованням, й мистецтвом як виробництвом художніх цінностей. /12; 13/

Погоджуючись з думками С.М. Михайлова, Л.М. Кулеєвої, О.І. Генісаретського, Г.П. Щедровицького, можна зазначити, що дизайнерське проектування сьогодні є складовим елементом комплексного процесу творення, комплексного проектування світу речей, а дизайн являє собою комплексну міждисциплінарну проектно-художню діяльність.

Звідси можна зробити **висновок**, що дизайн являє собою творчу проектно-художню діяльність пов'язану з проектуванням предметного світу, мстою якої є формування гармонійного предметного середовища, яке задовольняє потреби людини, а також продукт або результат цієї діяльності (річ або систему речей). Дизайн одягу як вид дизайну також являє собою творчу проектно-художню діяльність.

Дизайнерська творчість – це послідовне рішення ряду задач, що пов'язані між собою у визначеному порядку.

Формування і розвиток творчої активності у майбутніх дизайнерів – один з шляхів удосконалення підготовки висококваліфікованих фахівців, які творчо ставляться до своєї роботи і здатні підняти на рівень провідних країн світу національну систему професійної освіти та легку промисловість України.

Література:

1. Михайлов С. М. Кулеєва Л. М. Основы дизайна: Учебник для специальности 2902.00 «Дизайн архитектурной среды». – Казань: Новое Знание, 1999г.
2. Дмитрук А.Г. По законам красоты. О дизайнерском творчестве. – К.: Мистецтво, 1985-78с.
3. Краткая методика художественного конструирования. Под ред. Ю.Б. Соловьева – М.: ВНИИТЭ, 1966-280 с.
4. Глухих Н.А. Модельер или дизайнер?// Вісн. Харк. держ. акад. дизайну і мистец. — 2005. — N 1. — С. 145-148
5. Голікова О.П., Шевчук Т.А. Портрет спеціаліста: дизайнер. <http://abiturient.iatp.org.ua/articles/article14.htm>
6. Даниленко В.Я. Дизайн. – Харків: Вид-во ХДАДМ, 2003. – 317 с.
7. Большая советская энциклопедия. Под ред. А.М. Шорохова. – М.: Советская энциклопедия., 1976. изд. третье. т.8, 600 с.
8. Глазычев В.Л. О дизайне. Очерки по теории и практике дизайна на Западе. Глава 1. Дизайн в легендах. http://www.glazychev.ru/books/design/design_01.htm
9. Глазычев В.Л. О дизайне. Очерки по теории и практике дизайна на Западе. Глава 2. Дизайн в теории. http://www.glazychev.ru/books/design/design_02.htm
10. Maldonado T. Disegno industriale: un riesame: Definizione, storia, bibliografia. – Milano, 1979.
11. Генісаретський О.И., Щедровицький Г.П. Методологическая картина дизайна. http://procept.ru/articles/1965_shedr_genisar-met_kartina_design.htm (03.09.2005)

12. Генисаретский О.И., Щедровицкий Г.П. Методологическая картина дизайна. // Программа научн. иссл. лаб. общетеор. иссл. отдела теории и методов худ. констр. ВНИИТЭ. Архив ВНИИТЭ. – М., 1965.
13. Генисаретский О.И., Щедровицкий Г.П. Теоретические и методологические исследования в дизайне. Избранные материалы. Ч. I. Труды ВНИИТЭ. Техн. эстетика. Вып. 61. – М., 1990.

Надійшла до редакції 8.04.2009